

Het Geslacht van de Engel

Het Geslacht van de Engel

Patrick Bernauw

© 2014, Patrick Bernauw

Deze uitgave: © 2016 Patrick Bernauw & vzw de Scriptomanen

Eerste druk, Schrijverspunt 2014

Tweede druk, de Scriptomanen 2016

www.scriptomanen.org

Foto cover: eschipul - Ed Schipul - www.flickr.com/photos/eschipul

www.bernauw.com - patrick.bernauw@skynet.be

NUR 305

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Het Mysterie van Mons

Patrick Bernauw
Marc Borms

Ga nu samen met Patrick Bernauw
op zoek naar de Engelen
in Mons:

info@inter-actief.be

www.stadsspelen.blogspot.be
www.stadspel.be / www.stadspel.org

*En het Woord is Vlees geworden
En het heeft onder ons gewoond.*

Uit het *Angelus*, een middaggebed
waarin de engel Gabriël de Blijde Boodschap brengt
aan de Maagd Maria.

*Kommt der Krieg ins Land
Dann gibt's Lügen wie Sand.*

Duits spreekwoord.

*We dromen als we wakker zijn en als we dromen, denken we
dat we wakker zijn.*

Arthur Machen, in *The Terror*

DEEL 1: EEN ENGEL IN MONS

Je kunt niet geloven wat je niet kunt zien. Of beter: je kunt niet zien wat je niet kunt geloven.

Arthur Machen, in *The Terror*

1. MICHEL, MIJN ENGEL...

Het is 21 augustus 1974 en precies tien jaar geleden zat ik hier ook, in de schaduw van een oude kastanjeboom die al volop de stekelige vruchten droeg van de late zomer, waar kinderen zo dol op zijn. Ik was 37 toen, ik ben 57 nu – en onherkenbaar, een ander.

De kastanjeboom is niet veranderd; hij lijkt nog steeds even oud. De groengeverfde houten bank waarop ik zit, is evenmin veranderd. Omdat de tijd alleen vat heeft op mensen. Op kleine mensen zoals u en ik.

Twintig jaar geleden heb ik onder de oude kastanjeboom een afspraak gemaakt met een jongeman die nog volwassen moest worden. Tenminste, daar leek het toch op. Dat je een jongen was, bedoel ik. Die op het punt stond een man te worden.

‘Binnen twintig jaar zien wij elkaar hier weer,’ zei je. ‘Op 21 augustus 1974. En dan zal alles je duidelijk worden.’

En nu is het 21 augustus 1974 en wacht ik op jou. Ik wacht op jou zoals ik al twintig jaar op je wacht. Wie ooit zijn blik op jou liet rusten, kan niet anders dan voortaan verteerd worden door een schuldig, een rusteloos verlangen.

Kom je? Kom je niet? Kom je onze afspraak na, Michel? Je moet nu een man van middelbare leeftijd zijn, ongeveer even oud als ik toen was.

Ben je me niet vergeten, Michel? Voor jou zal ik ondertussen een oude vrouw geworden zijn. Die zich wat in het hoofd heeft gehaald. Van wie de verbeelding met het verstand aan de haal is gegaan.

Vragen, ja. Er zijn vragen. Veel te veel grote vragen voor dit kleine hoofd van mij.

De tijd heeft alleen vat op mensen. Op kleine mensen zoals ik. Niet op dingen als deze groengeverfde houten bank. Zij lijken het eeuwige leven te bezitten. Niet op die veel te grote vragen van mij. Niet op ideeën. Zij hebben het eeuwige leven.

Want hier zit ik dan, hoog verheven boven het Belgische stadje dat wij Engelsen ‘Mons’ noemen. Alleen de Vlaamse Belgen spreken over ‘Bergen’, geloof ik.

Hier zit ik dan en alweer is het een heldere, zonnige dag.

Nog altijd heb ik vanop deze plek een schitterend uitzicht over de stad en de streek van Mons. Mijlen ver kan ik kijken. Net als toen.

De tijd heeft alleen vat op mensen, op kleine mensen zoals ik. Niet op herinneringen. Een gebeurtenis stolt tot een herinnering die de gebeurtenis vast legt als op een foto. Voortaan zal het zó gebeurd zijn niet anders. En natuurlijk is dat slechts een indruk, een bedrieglijke impressie. Maar toch is het zó gebeurd en niet anders.

Net als zoveel andere Engelsen kwam ik op 21 augustus 1954 naar Mons om de eerste Engelsman te gedenken die sneuvelde tijdens de Grote Oorlog, op 21 augustus 1914, omstreeks acht uur in de ochtend. Tenminste, die illusie probeerde ik in stand te houden voor de mensen om me heen. Zijn naam was J. Parr en hij heeft de eeuwige rust gevonden op het kerkhof van Saint-Symphorien, een gehucht op een boogscheut van dit charmante stadje.

Ook de laatste Engelsman die sneuvelde tijdens de Grote Oorlog, viel in Mons. Al was het dan geen echte Engelsman, maar een Engels sprekende Canadees. Zijn naam was G. Price. Hij viel op 11 november 1918, een paar uur voordat de wapens voorgoed zwegen. Hij rust sindsdien op hetzelfde militaire kerkhof, niet zo ver van zijn wapenbroeder J. Parr.

Het is nu 21 augustus 1974 en opnieuw zijn nogal wat Britten naar Mons gekomen om hun makkers te gedenken die sneuvelde in de Slag bij Mons, tijdens die hete augustusdagen van 1914, toen de Grote Oorlog net was uitgebroken en iedereen dacht dat het binnen een paar weken allemaal afgelopen zou zijn.

Ik lijk een van die pelgrims, maar ik ben het niet.

Ik heb hier een afspraak met een jongeman. Geloof ik. Hij hoort nu een hele kerel van bijna middelbare leeftijd te zijn. Twintig jaar lang hebben wij elkaar niet gezien, maar er is geen dag voorbij gegaan zonder dat ik aan hem dacht en er is geen nacht voorbij gegaan zonder dat ik van hem droomde. Mensen zijn gekke wezens.

Twintig jaar geleden nam ik mijn intrek in een klein hotelletje in de Rue de Nimy. Hetzelfde hotelletje waar ik nu ook logeer.

Het is nauwelijks veranderd. Ik zei toch al dat de tijd niet echt vat lijkt te hebben op de dingen?

In 1954 was ik naar Mons gekomen vanwege mijn vader, Arthur Machen, en zijn merkwaardige band met het Belgische stadje. In 1934 was ik te jong en in 1944 was het onmogelijk vanwege de tweede grote oorlog die daar nog volop woedde. Bovendien kon ik niet naar Mons komen zo lang mijn vader nog leefde en de kans bestond dat hij ervan hoorde. Hij zou woest geworden zijn als hij iets had vernomen van mijn plannen. Mijn vader wilde nu eenmaal niets meer te maken hebben met de wonderbaarlijke geschiedenis, die hem tot een beroemdheid had gemaakt. Maar papa was overleden in 1947, en nu kon het ineens.

Ik nam geen contact op met Peter Machen, een oom van mijn vader, langs moederszijde. Hij woonde nochtans in het stadje en ik was ervan overtuigd dat hij een van de sleutelbewaarders was die de mysteries van Mons kon ontsluiten. Maar ik wilde de zaken niet nog meer compliceren. Ik zou mijn eigen kleine onderzoek instellen, in het grootste geheim, en voor mezelf een conclusie formuleren. Uitsluitend voor mezelf. Meer was ik niet van plan.

Ik nam mijn voorzorgen; ik liet me Jones noemen. Kortweg Janet Jones. Mijn vader was het enige kind geweest van John Edward Jones en Janet Robina Machen. Om aanspraak te kunnen maken op een erfenis, had mijn grootvader ooit de naam van zijn vrouw aangenomen, en zo gebeurde het dat mijn vader werd geboren als Arthur Llewelyn Jones-Machen. Later zou hij de korte versie gebruiken als zijn schrijversnaam.

Ook nu, twintig jaar later, gebruik ik de naamloze naam 'Jones', die het mij toelaat zelfs in Mons incognito te blijven. Ik ben er me pijnlijk van bewust dat mijn *démarche* alle schijn heeft van een stiekem rendez-vous tussen een dame en haar veel jongere minnaar. Zij komt stilaan op jaren en wil nog eenmaal van dit lichaam genieten, dat haar binnenkort volledig in de steek zal laten. Hij is wellicht een gigolo.

De opwinding van deze dame die ik niet ben, is dezelfde. Net als mijn vader hou ik er een verborgen agenda op na. Waarom wilde hij niet herinnerd worden aan de gebeurtenissen

waarvoor hij op zijn minst mee verantwoordelijk is geweest? Twintig jaar geleden kwam ik naar Mons om mijn vader te doorgronden; nu ben ik hier om met mijn eigen ogen te zien waarin men niet kan geloven.

Ik ging zitten op een groengeverfde bank onder de oude kastanjeboom en genoot van een schitterend uitzicht over de stad en de streek. Ik vroeg mij af wat hij zoal gezien moest hebben, de kastanjeboom, terwijl hij hier stond, roerloos en zwijgend als een stille getuige, een eenzame wachtpost op de grens van hemel en aarde.

De rust en de stilte zijn... adembenemend. Wat een contrast met de drukke smalle straten daar beneden, waar motoren brullen en mensen naar elkaar roepen in een taal die ik niet kan verstaan.

Rust, stilte... Het zijn simpele geneugten die de soldaten van het Britse expeditieleger moesten ontbereren op die andere hete en wolkenloze dag in augustus. Misschien heeft de oude kastanjeboom ook dat nog meegemaakt. Hoe ze daar beneden door de straten vluchtten, achterna gezeten door een Duits leger dat drie keer zo sterk was.

Hoe anders was alles toen. Ik stel mij het kraken van het massieve geweervuur voor, het donderen van de kanonnen, de geschreeuwde bevelen van de officieren, het hoge gillen van de gewonden, het reutelen van de stervenden, het oorverdovende zwijgen van de doden. Ik stel mij de bittere stank voor van buskruit en bloed.

Het stadje Mons rust in de armen van twee rivieren. Ik ken genoeg Frans om te weten dat *la Haine* 'de Haat' betekent en *la Trouille* 'de Angst'. Zo kwam het in de armen van de Haat en de Angst tot een eerste bloedig treffen tussen Britten en Duitsers, in wat al gauw de Grote Oorlog zou genoemd worden.

Daar vonden zij elkaar: links van mij. Bij het kanaal, bij de spoorweg, bij de bruggen die zo hopeloos verdedigd werden door de Royal Fusiliers. De afvalhopen die er destijds lagen, vormden een ernstig probleem voor het opstellen van de artillerie; ze zijn nu overwoekerd door kreupelhout en struikgewas.

Rechts van mij is het graan op de velden rijp geworden, net zoals dat in augustus 1914 en augustus 1954 het geval was geweest. De tijd heeft evenmin vat op de natuur als op het bovennatuurlijke. Niets gaat ten onder, alles keert altijd terug.

Onder de schijnbaar eindeloze horizon bewegen de bomen van de bossen nauwelijks in het zachte briesje, zoals zij ook twintig jaar geleden nauwelijks bewogen.

De zon stuurt lange schichten van licht door de kruin van de kastanjeboom. Ze lijken zich naast mij in de aarde te boren, net zoals toen.

Het was in dat ijle licht dat jij plotseling aan mij verscheen, daar boven op die heuvel van het belfort, hoog boven Mons verheven. Ik heb het nu over de man die ik verwacht. Ik heb het nu over jou, Michel, mijn engel.

Eerst was je niet meer dan een vage vorm op mijn netvlies, alsof ik daar iets zag dat er niet was, omdat ik te lang in het helle licht van de zon had gekeken. En dan... tekenden zich daar langzaam maar zeker de contouren van een menselijk lichaam af. Hooguit achttien kun je geweest zijn, met je tenger meisjesachtig figuur en je wild krullende haren die zo blond waren dat ze bijna wit leken. Je had doorschijnend grijze ogen en je was gekleed in een grijze streepjespantaloon en een smetteloos wit hemd met witte das. Mocht je ook nog een zwart vest gedragen hebben, dan was het een perfect uniform geweest van het prestigieuze Eton College. Alleen... je voeten waren in sandalen gestoken. En die vloekten echt wel met de *Eton dress*.

Ik herinner mij een black-out van een paar seconden. Een metaalachtige smaak in de mond. En dat het me duizelde. En dat ik het erg warm kreeg.

Je voeten waren in sandalen gestoken. Dat vond ik vreemd. Je zag eruit alsof je school liep in Eton College, een jongen die op het punt staat naar een dure universiteit te vertrekken. Maar die steken hun voeten niet in sandalen.

Je glimlachte naar me. 'Nogal een klim hé?'

'Zeg dat wel,' mompelde ik – of iets van die strekking – en ik slikte het ploffen en klikken weg in mijn oren.

Je nam naast mij plaats op de groengeverfde bank, alsof wij elkaar al jaren kenden. 'Ik dacht eraan, terwijl ik naar bene-

den kwam...' Je knikte naar de toren van het Belfort. 'Deze oude kastanjeboom moet het ook nog allemaal meegemaakt hebben...'

Ik schrok. Had je mijn gedachten gelezen? Hoorde ik een stem in mijn hoofd waarvan ik dacht dat het de zijne was, maar het was de mijne? Was dit een lucide droom of...

'... wat?' stamelde ik.

'Hoe ze daar beneden door de straten vluchtten, de Britse soldaten...' zei je met die zachte, bijna meisjesachtige stem van je. 'Hoe anders moet alles toen geweest zijn. Hoe anders... en toch hetzelfde.'

2. MICHELLE MABELLE

Ik meende me te herinneren dat het Witte Huis in 1976 al in een staat van verval verkeerde. Dat de witgepleisterde gevel waaraan het zijn naam te danken had, op nogal wat plaatsen bruin was verkleurd door het vocht, of overwoekerd door het groen van de welig tierende klimop. Dat het huis in het hart van een woest sprookjesbos lag, omsloten door hoge maar onregelmatig afbrokkelende muren van natuursteen, met tal van gaten en scheuren in.

Bij nader inzien bleek het woeste sprookjesbos niet veel meer dan een grote tuin, waarvan het gazon nu zelfs zo netjes kort geschoren was, dat het leek alsof er geen tuinman maar een kapper aan het werk was geweest. In één moeite door had hij ook de hagen en de struiken geknipt en de bomen keurig gesnoeid in het gelid gezet. En wellicht had ook de gevel van het huis vrij recent nog een grondige opknapbeurt gekregen, want de gevel was zo wit als een projectiescherm – geen spatje bruin meer te bespeuren.

Hoe bedrieglijk is onze herinnering? Weg was de klimop, en de gaten in de muren die het landgoed omsloten, waren gedicht. Gelukkig bleken ze nog steeds manshoog te zijn. En van natuursteen.

Notaris Eustache Cerbère was dan weer klein, grijs en gerimpeld. Hij wierp een waterige blik op zijn horloge, een antiek zilveren ding aan een dito ketting. Stipt om 18 uur had hij mij ontboden in het Geheimzinnige Domein van mijn jeugd, dat bijna onmerkbaar overging in het Bois d'Havré, aan de rand van Mons.

'Meneer Machen, Steven? Blij dat u zo punctueel bent,' prevelde hij met een iel stemmetje. 'Komt u binnen.'

De notaris droeg een pak waarin hij een halve eeuw geleden ongetwijfeld onopvallend maar stijlvol voor de dag was gekomen. Hij wees me een stel pantoffels aan, die bij de deur op wacht lagen, naast een paar glimmende zwarte schoenen.

'Kunt u die aantrekken, alstublieft? Mevrouw de Saint-Georges hield niet van vieze vloeren, en zolang dit huis niet formeel werd overgedragen aan haar erfgenaam, beschouw ik het nog steeds als haar woning. Al bevindt zij zich dan jammer genoeg niet meer onder ons.'

Eustache Cerbère sprak een plechtstatig en tegelijk zangerig Frans. Zelf had hij ook pantoffels aan zijn voeten, zag ik.

‘Gelieve me te volgen, meneer.’

Terwijl hij me voorging in het huis dat ik weldra het mijne zou mogen noemen, viel het me op dat hij zich slingerend voortbewoog, als een schoothondje dat vriendelijk met zijn staart kwispelt, waarna het enthousiast op je pantoffels plast.

‘Dit is de kamer van mevrouw de Saint-Georges, die ze op het eind niet meer verliet,’ zei monsieur Cerbère, terwijl hij een deur voor me opende waarachter zich – zo meende ik mij te herinneren – ooit de slaapkamer van Peter Machen had bevonden. ‘Hier is ze ook gestorven.’

Ik probeerde me er iets bij voor te stellen, maar mijn voorstellingsvermogen schoot te kort. Daar zou Michelle dan gelegen hebben, in dit statige hemelbed, het hoofd rustend op een donzen kussen, de handen gevouwen op de borst? Onder dat sneeuw wit laken, waarin geen enkel kreukje te bespeuren viel, en met die kunstig geborduurde kasjmieren deken over haar voeten?

‘Zelfs bij meer dan dertig graden in de schaduw had mevrouw de Saint-Georges nog altijd koude voeten,’ drong de stem van notaris Cerbère vaag tot me door.

Nee, ik slaagde er niet in me daar iets bij voor te stellen. Bij de koude voeten van Michelle, bedoel ik. Ze liep altijd op sandalen.

‘Op het eind heb ik hier mijn intrek genomen. Ik heb mijn notariaat gesloten en... Zij had niemand meer en ik had niemand meer en ze wilde het zo. Wanneer ze ons zou verlaten, moest ik nog wel de formaliteiten regelen met betrekking tot haar nalatenschap. Dat herhaalde ze telkens weer. Ik zei dat het belachelijk was, dat ze nog niet dood ging, nog lang niet. Maar zij beweerde dat ze het kon voelen, dat haar uur gekomen was, dat ze lang genoeg had geleefd. Ik heb me wel eens afgevraagd of ze soms een soort euthanasie heeft gepleegd, op zichzelf. Maar anderzijds had ze nu eenmaal de leeftijd bereikt, waarop het volstaat de adem even in te houden om ook te stoppen met leven.’

De notaris staaarde in gedachten verzonken door het raam. Zo lang hij aan het woord was geweest, had ik geen moment de indruk gekregen dat hij zich tot mij richtte. Alsof hij de ver-

tolker was van een zorgvuldig ingestudeerde monoloog en ik alleen maar zijn enige toeschouwer, onzichtbaar voor hem in het zwart van de zaal.

Het gevoel dat er iets niet klopte, werd sterker. Stel je voor dat er plotseling een stem zou komen uit een of ander elektronisch apparaat waaruit geen stem hoort te komen. Al van het moment dat ik zijn brief had gelezen, speelde het door mijn hoofd dat dit alleen een misplaatste grap kon zijn, een groteske vergissing. Michelle die ik altijd als Michelle Zonder Meer had gekend – of *Michelle Mabelle* – bleek nu ‘de Saint-Georges’ te heten. En ze was overleden.

In haar testament had ze mij aangeduid als haar enige erfgenaam. Of ik naar Mons kon komen ‘om de formaliteiten te regelen met betrekking tot haar nalatenschap’. Vervolgens een dag en een uur – 18 uur, stipt. Er werd niet eens gevraagd of ik mij vrij kon maken op die dag en dat uur.

Maar natuurlijk kon ik dat. Jazeker. Geen probleem, meneer de notaris.

De omslag vermeldde geen afzender; alleen onderaan op de brief, naast de onleesbare handtekening, bevond zich een stempelafdruk in verkleurde inkt: *Eustache Cerbère, notaris* – en dan het adres in Mons dat ik nooit zou vergeten.

Geen telefoon of email waar ik meer informatie kon vragen.

Ik schraapte mijn keel, slikte het suizen weg uit mijn gehoor-gangen. Hoewel ik nog zo goed als niks had gezegd, was mijn mond kurkdroog. Er lag een metaalachtige smaak op mijn tong.

‘Zo oud kan mevrouw de Saint-Georges toch ook niet geweest zijn?’

Hoe lang was ik in gedachten verzonken geweest? Een paar seconden of een paar minuten? Hoe lang al kreeg ik het steeds moeilijker me te concentreren? Een paar jaar of een paar decennia? Ooit moest het toch stoppen? Of anders zou op de duur alles verdwijnen in het zwarte gat van een verblindend witte blinde vlek.

Michelle. In 1976 telde ze hooguit 16 lentes. Misschien eentje meer, misschien eentje minder. Dat maakte haar nu in het slechtste geval een vroege vijftiger, toch niet echt de leeftijd ‘waarop het volstaat de adem even in te houden om ook te stoppen met leven.’

Notaris Cerbère draaide zich om en voor het eerst keek hij me recht in de ogen. En zijn eigen troebele oogjes schitterden. De laatste straal zonlicht van die prachtige augustusdag weerkaatste in een poel van dood water en brak.

‘Mevrouw de Saint-Georges overleed op 20 augustus,’ zei hij droog. ‘Een dag voor haar verjaardag. Zo werd ze net geen honderd.’

Ik kreeg het gevoel of mijn schedelpan werd plotseling onder hoge druk gezet. ‘Dat kan niet!’

‘U kunt de nalatenschap ook weigeren, meneer Machen,’ zei de notaris, koel en afgemeten.

‘Maar Michelle... Ik bedoel, mevrouw de Saint-Georges... Zij kan toch niet...? Zo oud...? Kan het niet de moeder zijn die overleden is? En dat ik haar dochter heb gekend? Het moet een vergissing zijn, mon...’

Hij viel me in de rede met een hakkend handgebaar dat ‘sieur Cerbère’ afsneed. ‘Ik ben notaris, meneer. Ik vergis mij niet.’

‘Kan ik haar zien?’

‘Pardon?’

‘Ik bedoel... Werd ze al begraven?’

‘Mevrouw de Saint-Georges werd verast, meneer. En uitgestrooid op het kerkhof van Saint-Symphorien. Alles heeft zich voltrokken zoals madame het heeft gewild. En voor de rest... Haar geboortedatum, de datum van haar overlijden... U kunt het natrekken bij de bevoegde instanties, als u dat wenst. De formaliteiten zijn uitstekend geregeld.’

‘Daar twijfel ik niet aan.’

Het klonk sarcastischer dan ik het bedoeld had, maar de notaris ging er gelukkig niet op in... Of hij was niet vatbaar voor ironie.

‘Rustig maar, mijn goede vriend,’ had ze gezegd. ‘Je kunt je lot nu eenmaal niet ontlopen. Het zou zeer aanmatigend zijn te denken dat wij sterker zijn dan de krachten van gene zijde. Maak een wandelingetje in het park, ga wat bij het raam zitten, lees een detectiveromannetje zolang er nog licht is. Maar hou er asjeblief mee op rondjes te draaien rond mijn bed. Zo kan ik toch niet rustig sterven!?’

En toen was het stil geworden in de slaapkamer van madame de Saint-Georges, een stilte die alleen verbroken werd door

het gelijkmatige tikken van de klok en – heel af en toe – het ritselen van een blad dat omgeslagen werd. In het laatste licht van de dag las monsieur Cerbère *The 39 Steps* van John Buchan, om zijn Engels op peil te houden.

Madame de Saint-Georges sliep. Ze had haar mooiste jurk aangetrokken en ze droeg haar duurste juwelen. Monsieur Cerbère luisterde naar een ademhaling die hij nauwelijks kon horen.

‘Zelfs op haar verjaardag weigerde ze alle voedsel en dronk ze nog uitsluitend mineraalwater,’ zei hij. ‘Ze wilde gene zijde geheel gereinigd bereiken, en in geen geval met een overladden maag. Van de vitaminepillen en de hartversterkende middeltjes die ik haalde bij een dokter in de stad wilde ze ook niets meer weten.’

Het trage voortschrijden van de tijd liet zich afmeten aan het eentonig mechanisch tikken van de staande klok, die in een hoek van de kamer was opgesteld. Toen hij madame de Saint-Georges leerde kennen – ‘Hoe lang geleden? Meer dan twintig jaar alweer!’ –, stond ze beneden in het salon. Ieder uur liet ze haar bronzen geluid horen, dat lang nagalmde door het hele huis, alsof iemand in de kelder op een reusachtige gong sloeg. Waarom had madame dat akelig meubelstuk in haar slaapkamer geplaatst? De klok had wijzers van ivoor en een wijzerplaat van kristal, gevat in een kast van donker gepolijst ebbenhout. Het leek wel een doodskist, die kast. En nee, hij zei dat niet zomaar, en het was ook niet zomaar iets dat men zich inbeeldt, want keek je dwars door de wijzerplaat van kristal, dan zag je achteraan in de kast een griezelig realistische tekening van een doodskop.

‘Zij en zij alleen mocht het mechanisme van de klok opwinden. De sleutel hield ze aan een gouden ketting om haar hals, en daar hing hij nog toen ik haar naar het crematorium voerde.’

De avond was gevallen. Monsieur Cerbère sloeg zijn spionageromannetje dicht, boog zich over zijn vriendin, nam haar pols. Madame zag er zo broos uit, zo bleek. Haar polsslag was uiterst zwak, nauwelijks waarneembaar.

‘Op het eind is ze cataleptisch geworden. Ze lag daar al geheel verstijfd, maar toch... ze leefde nog. En toen hield ze gewoon op met ademen, en was ze niet meer onder ons. Wist u, me-

neer Machen, dat bepaalde fakirs in staat zijn hun hartslag te doen vertragen en zelfs te stoppen? Zo moet ze het gedaan hebben...'

Haar testament bevatte ook een artikel over de klok met de doodskop. Die diende overgedragen te worden aan haar enige erfgenaam, de heer Steven Machen, maar voor het zo ver was...

Monsieur Cerbère toonde mij de bewuste passage in het testament. 'Leest u zelf maar.'

'... zult u de kast van de klok openen met de sleutel die ik om mijn hals draag, en zult u het skelet dat zich in de kast bevindt samen met mij tot stof en as laten wederkeren en uitstrooien op het kerkhof van Saint-Symphorien. Het skelet behoorde toe aan de man die ik met hart en ziel heb liefgehad, en die zich voor een deel ook mijn geestelijke vader mocht noemen. Peter Machen stierf lang geleden, op het eind van die fantastische zomer van 1976. Hij was de oudoom van de enige erfgenaam van mijn fortuin, en van dit domein.'

Ik voelde me weer... opgedraaid. Als na een al te grote dosis cafeïne of coke. Alsof ik weer 48 uur klaarwakker was geweest.

'Het fortuin van mevrouw de Saint-Georges bedraagt net iets meer dan een miljoen euro.'

'Ik denk dat ze zich ook eerder had kunnen zelfmoorden, maar dat ze het niet heeft gedaan omdat ze wachtte op zijn teken. Om een of andere reden moesten zij wachten tot de tijd gekomen was waarop zij weer verenigd konden worden.' Het klonk ongerijmd romantisch uit de mond van de verschroepelde notaris.

'Ik was haar vriend, meneer Machen. De enige die ze nog bezat, op deze aarde. We hebben veel gepraat. Over liefde die de dood overstijgt. Over de eenzaamheid, hier beneden. En ook over u, jawel. Haar fortuin, dit hele domein... het was van de heer Machen geweest, ziet u? Van de heer Peter Machen, van wie zij zich als het geesteskind beschouwde. Het geld, dit landgoed... U had er recht op, vanwege de bloedverwantschap. Begrijpt u?'

Toen hij me deze keer aankeek, lag er een bodemloze tristesse in zijn blik. Peilloze weemoed.

‘Ook mijn dagen zijn geteld,’ fluisterde hij. ‘Het was mijn taak haar testament ten uitvoer te brengen, meneer Machen. En dat heb ik naar best vermogen gedaan. Het ga u goed. En doe geen moeite, ik laat mezelf wel uit.’

Notaris Cerbère liet mij alleen achter, in opperste verwarring, met een klok die ooit de stoffelijke resten van mijn oudoom zou hebben bevat, en waarmee je de tijd kon afmeten die je nog restte.

Ze was blijven stilstaan, merkte ik. Op het moment dat Michelle het tijdelijke met het eeuwige had geruild?

Later zou ik ontdekken dat ze was blijven stilstaan, terwijl ze nog voor driekwart opgewonden was.

3. RUDOLF VALENTINO

Mijn vader was in de jaren twintig plotseling erg populair geworden in de Verenigde Staten, vooral dank zij enkele heruitgaven van zijn ouder werk. Wij woonden toen zeer comfortabel in een ruim herenhuis in de wijk St. John's Wood, Londen. Voortdurend kwamen daar vrienden en bewonderaars over de vloer. Mijn broer Hilary en ik zaten op de schoot van wereldberoemde schrijvers en filosofen. We speelden met de kunstenaars met wie papa nachten lang discussieerde en feest vierde.

In de jaren twintig leek het voortdurend feest in ons huis, maar toen begon het Amerikaanse succes van papa te tanen. In 1929 zagen mijn ouders zich verplicht hun dure huis in St. John's Wood te verkopen, en we verhuisden naar een bescheidener woning in Amersham, Buckinghamshire. Meer dan een halve eeuw had mijn vader in Londen gewoond. Nu leek hij vast van plan zijn laatste dagen te slijten in Amersham, ietwat teruggetrokken, met het kleine pensioentje dat zijn vrienden voor hem hadden geregeld. Hij publiceerde geen boeken meer die van enige betekenis waren, en vulde zijn karige pensioentje aan met de opbrengsten van enkele bundelingen verhalen en artikels, en met het schrijven van recensies en inleidingen.

Er kwamen niet zo veel vrienden en bewonderaars meer over de vloer, er werd niet meer zo intens gediscussieerd over kunst, literatuur en het bovennatuurlijke, en er werd vooral veel minder feest gevierd. Mijn broer Hilary, die vijf jaar ouder was dan ik, vond het eerste nogal jammer. Ik vond het tweede ronduit verschrikkelijk.

Toch kon het bij tijden nog behoorlijk druk worden bij ons thuis. Het was dan ook niet echt opzienbarend dat in de lente van 1930, zomaar uit het niets en onaangekondigd, een onbekende meneer opdook die mijn vader dringend wilde spreken. Hij was ondanks het droge en warme weer gekleed in een lange regenjas en hij droeg een deukhoed. Toen ik de deur voor hem opende, werd ik zo goed als van mijn sokken geblazen, want hij leek sprekend op Rudolf Valentino. In mijn ontredde vergat ik hem zelfs te vragen wie ik mocht aanmelden.

Rudolf Valentino, moet u weten, was de grote ster van de in de jaren twintig nog uitsluitend stomme film. Hij was ook mijn grote idool. Toen hij in 1926 overleed, leidde zijn dood tot hysterische taferelen bij zijn vooral vrouwelijk publiek. Radeloze huisvrouwen kondigden aan zelfmoord te zullen plegen. Het lichaam van de filmster die net eenendertig was geworden, werd opgebaard bij een New Yorkse begrafenisondernemer. De talloze fans die de zaak belegerden, zorgden ervoor dat het verkeer in de buurt hopeloos in de knoei raakte.

Ik was toen negen en nog te jong om mij te verliezen in hysterische uitingen van rouwbeklag, om de goede reden dat ik op dat moment nog geen films van hem had gezien. Maar gedurende de jaren die volgden op Valentino's dood, was hij niet van het witte doek weg te branden en had ik mijn schade in een mum van tijd ingehaald. In mijn dromen kwam Valentino, verkleed als sjeik of gewoon als prins op zijn witte paard, voortdurend toesnellen om mij te redden uit de klauwen van een zootje zeer onguire schurken, die me om onduidelijke redenen ergens in een woestijn gevangen hielden. Daarna leefde ik dan nog lang en gelukkig met mijn prins in zijn tent, die hij had opgeslagen vlakbij een paradijselijke oase.

Om een lang verhaal kort te maken: ik wilde wel eens horen wat de reïncarnatie van Rudolf Valentino kwam uitvreten in onze nederige woning in Amersham, Buckinghamshire. Misschien was hij wel zijn tweelingbroer of zo. Hij leek in ieder geval zo ongeveer de juiste leeftijd te bezitten.

Gewoonlijk ontving papa zijn gasten in het salon; alleen voor zakelijke gesprekken trok hij zich terug in zijn werkkamer. Met de wedergeboren Rudolf Valentino was hij rechtstreeks naar zijn werkkamer gegaan. Hij had de deur zorgvuldig achter zich gesloten, maar dat mocht geen beletsel zijn. Ik legde mijn oor tegen de deur, ging luistervinken en werd zo getuige van een gesprek dat ik niet zo best kon volgen, omdat ik ze moeilijk kon horen en omdat ik ook niet kon plaatsen waar ze het precies over hadden. Zowel papa als Rudolf Valentino deden alle moeite van de wereld om hun stem te dempen, alsof ze – niet geheel ten onrechte – vermoedden dat de muren oren hadden. Maar ze waren allebei ook zo opgewonden dat ze al eens hun stem verhieven.

Papa leek overigens allerminst opgetogen met de komst van Rudolf Valentino, die hij goed bleek te kennen, want hij noemde hem 'Peter'... en hij werd door Peter eveneens getuoyeerd.

Dit is een poging tot reconstructie van wat in de beslotenheid van papa's werkkamer zoal werd besproken:

'Waarom laat je me niet gewoon met rust, Peter? Wij hebben elkaar niets meer te vertellen. Wat kom je hier zoeken?'

'Zit jij achter die verklaring van kolonel Herzenwirth?'

'Kolonel wie?'

'Kolonel Herzenwirth. Friedrich Herzenwirth. Hij heeft een krant in New York benaderd, *The Daily News*... met een verklaring voor het fenomeen van de Engelen van Mons.'

'Och!... Op eentje meer of minder komt het niet meer aan.'

'Kolonel Herzenwirth heeft een heel verhaal opgehangen over projecties op de wolken. Vanuit vliegtuigen. Met krachtige Zeiss lenzen.'

'Onzin.'

'Ongetwijfeld. Maar... Heb jij er iets mee te maken, Arthur?'

'Waarom zou ik?'

'Ik kan wel een aantal redenen bedenken... Omdat je je altijd erg kritisch hebt uitgelaten over de Engelen, om er maar één te noemen.'

'De waarheid heeft ook zo haar rechten, Peter. De Engelen van Mons zijn een mythe, door mij uitgevonden, maar waarvoor ik nooit de erkenning heb gekregen die ik verdiende. Niet tijdens de oorlog, wat ik nog kan begrijpen. Maar ook niet na de oorlog.'

'Jij hebt alleen maar een verhaal geschreven over spookachtige boogschutters, Arthur. Wij hebben er Engelen van gemaakt. Als er al iemand erkenning moet krijgen, dan zouden dat in de eerste plaats de schrijvers moeten zijn van het Bureau. Conan Doyle, Kipling, Wells.'

'En je bent speciaal naar Amersham gekomen om me dat te vertellen?'

'Nee. Het Bureau wil dat je het verhaal van Herzenwirth weerlegt. Jij bent de enige die dat kan doen.'

'Ach zo. En Conan Doyle dan? Kipling? Wells?'

'Tot nader order zijn de activiteiten van het Bureau voor Oorlogspropaganda nog altijd geheim. Maar het grote publiek ziet nog steeds een verband tussen jou en de Engelen, Arthur. Nog niet zo lang geleden was er een hardnekkig gerucht dat ze het product zijn geweest van experimentele magie, bedreven door de leden van orde van de Golden Dawn. Dat moet jij toch ook opgevangen hebben?'

'Ik ben al eeuwen geen lid meer van de Golden Dawn.'

'Maakt niet uit. Wij staan erop dat je het verhaal van Herzenwirth weerlegt. Vandaag of morgen kun je een telefoontje van een journalist van *The Daily News* verwachten. Hij zal je om een reactie vragen. En jij zult herhalen dat het allemaal begonnen is met je verhaal *The Bowmen*. En je zult in alle talen zwijgen over de bemoeienissen van het Bureau. En over mij.'

'Is dat een bevel, Peter? Of een dreigement?'

'Geen van beide. Of allebei. Het hangt er maar vanaf hoe je 't bekijkt.'

Pauze.

Dan de stem van papa, bijna tergend: 'Hoe gaat het nog, daar in Mons?'

'Geen commentaar.'

'Wat ik nooit heb begrepen, is wat je daar nog zit uit te vreten. De Grote Oorlog is voorbij en er zit niet meteen een nieuwe aan te komen.'

'Je weet maar nooit, Arthur... Je weet maar nooit... En voor het geval dat, is het altijd handig een troefkaart achter de hand te houden.'

'Een sprookje waarin brede lagen van de bevolking kunnen geloven?'

'Zoiets, ja. Tot ziens, Arthur.'

'Laat ons hopen van niet, Peter.'

Ik vluchtte ijlings weg van mijn luisterpost, rende het salon in en ging me daar zeer onschuldig bezighouden met mijn poppen. Ja, ik had nu eenmaal die leeftijd waarop meisjes al wel eens wat vlinders in de buik krijgen bij het zien van een woestijnprins, maar toch nog geen afscheid kunnen nemen van hun poppen.